

Ο Παχύς και ο Αδύνατος Άντον Τσέχωφ

Λογοτεχνικό Είδος.

Διήγημα που προέρχεται από την πρώτη συγγραφική περίοδο του Τσέχωφ (πριν το 1888).

Τίτλος.

Ο τίτλος υποδηλώνει και αποκαλύπτει την ταξική διαφορά των δύο ηρώων:

- ✓ Ο Παχύς οικονομικά ευκατάστατος, κοινωνικά ανώτερος.
- ✓ Ο Αδύνατος χαμηλής κοινωνικής και οικονομικής τάξης, με ισχνό εισόδημα.

Ο Τσέχωφ επιλέγει το συγκεκριμένο τίτλο με στόχο:

- ✓ να δώσει μια αίσθηση κωμικότητας στον αναγνώστη
- ✓ να μετατρέψει τα συγκεκριμένα πρόσωπα σε χαρακτήρες που ισχύουν σε όλες τις εποχές
- ✓ να δείξει ανάγλυφα την διαφορά της κοινωνικής θέσης ανάμεσα στους δύο πρωταγωνιστές

Θέμα.

Στο ανθολογούμενο διήγημα ο Τσέχωφ προσπαθεί εδώ να ασκήσει κοινωνική κριτική στο καθεστώς της Τσαρικής Ρωσίας στο τέλος του 19ου αιώνα.

Παρουσιάζει την αλλοτρίωση των ανθρώπινων χαρακτήρων κ σχέσεων στο γραφειοκρατικό περιβάλλον της τσαρικής Ρωσίας, με ευαισθησία και χιούμορ. Στην κοινωνία επικρατεί ένα κύμα ανασφάλειας και φόβου, το οποίο επηρεάζει τις διαπροσωπικές σχέσεις. Η ιεραρχία της γραφειοκρατίας επηρεάζει την στάση των κατωτέρων στελεχών απέναντι στα ανώτερα, τα οποία κατοχυρώνουν την εξουσία τους όχι με τον σεβασμό, αλλά με τον φόβο. Μ' αυτόν τον τρόπο καταπατούν την ανθρώπινη αξιοπρέπεια.

Διάρθρωση ενοτήτων.

- **1η ενότητα:** «Στο σιδηροδρομικό ... δύο παράσημα» : Η συνάντηση των δύο φίλων στο σιδηροδρομικό σταθμό.
- **2η ενότητα:** «: ο Αδύνατος ... κατάπληκτοι» : Η αλλαγή στάσης του Αδύνατου απέναντι στον παχύ.

Νοηματική εμβάθυνση.

Στο σιδηροδρομικό σταθμό του τσάρου Νικόλαου ,δύο φίλοι, ο ένας παχύς και ο άλλος αδύνατος συναντιούνται. Ο Αδύνατος συστήνει την οικογένεια του στον Παχύ και ανταλλάσσουν πληροφορίες για την ζωή τους. Όταν ο Αδύνατος μαθαίνει την οικονομική κατάσταση και την ανώτερη κοινωνική θέση του Παχύ, αλλάζει συμπεριφορά απέναντι στο φίλο του. Ο ίδιος και η οικογένεια του υιοθετούν μια δουλοπρεπή συμπεριφορά απέναντι στον παλιό του φίλο. Ο Παχύς δυσφορεί με αυτή την αλλαγή στάσης του παλιού του φίλου και φεύγει.

Ερμηνεία ιδιαίτερων σημείων.

Ο Παχύς: Είναι χαρούμενος και συγκινημένος που συναντά τον παλιό του φίλο. Παρά την ανώτερη κοινωνική θέση του ,δεν αντιμετωπίζει τον Αδύνατο με υπεροψία, αλλά με ειλικρινή χαρά. Δυσφορεί απότομα με τη δουλοπρέπεια που επιδεικνύει ο φίλος του και προσπαθεί να τον συνεφέρει για να σταματήσει τον αυτοεξευτελισμό του. Ωστόσο, διαπιστώνει πως δεν μπορεί να κάνει τίποτε και έτσι αποχαιρετά τον παλιό του φίλο και αποχωρεί δυσαρεστημένος.

Ο Αδύνατος: Είναι χαρούμενος και συγκινείται με την απροσδόκητη συνάντηση με τον παλιό του συμμαθητή. Παρατηρώντας την εμφάνιση του φίλου του, αντιλαμβάνεται την ανώτερη οικονομική και κοινωνική του κατάσταση και σπεύδει να μιλήσει και για τη δική του αξιοπρεπή κοινωνική θέση. Ωστόσο, η ικανοποίησή του για όσα έχει καταφέρει ,καταρρέει όταν συνειδητοποιεί την κατά πολύ ανώτερη θέση του Παχύ. Η σύγκριση με τον παλιό του φίλο και η ηθική του κατάπτωση παρουσιάζεται μπροστά στην οικογένεια του και οδηγεί σε αλλαγή της συμπεριφοράς του. Η οικειότητα χάνεται και τη θέση της παίρνει η δουλοπρέπεια ,ο επιτηδευμένος σεβασμός και η κολακεία. Ο Αδύνατος προσπαθεί να κερδίσει την εύνοια του παλιού του φίλου ,ο οποίος είναι ανώτερος στην υπαλληλική ιεραρχία. Ωστόσο το χαιρέκακο γέλιο του ,καθώς υποκλίνεται δουλικά στον παλιό του φίλο υποδηλώνει την υποκρισία που τον διακατέχει απέναντι του και στο φθόνο που αισθάνεται για όσα εκείνος δεν κατάφερε να πετύχει.

Η οικογένεια του Αδύνατου:

Η οικογένεια του αδυνάτου παίζει δευτερεύοντα ρόλο στο κείμενο, όπως αποδεικνύεται και από το γεγονός ότι δε συμμετέχει καθόλου στον διάλογο. Η γυναίκα του αδυνάτου δεν παρουσιάζεται ως αυτόνομη προσωπικότητα, αλλά μόνο ως μέσο κοινωνικής καταξίωσης από την οπτική γωνία του συζύγου της. Το παιδί υιοθετεί τη δουλοπρεπή συμπεριφορά του πατέρα του απέναντι στον κοινωνικά ανώτερο, γεγονός που δείχνει ότι έχει ανατραφεί από τους γονείς του με τέτοιο τρόπο, ώστε να σέβεται την ιεραρχία της ρωσικής κοινωνίας. Συνεπώς το δίδαγμα του Τσέχωφ προς τους αναγνώστες του είναι ότι η κοινωνία επιβάλλει με τον τρόπο της στάσεις και αντιλήψεις στα μέλη της, οι οποίες είναι πολύ δύσκολο να αλλάξουν.

Η κοινωνική θέση των δύο φίλων και τα στοιχεία που την αποκαλύπτουν:

Ο Παχύς είναι ανώτερος κρατικός υπάλληλος. Η θέση του αυτή του παρέχει πολύ καλή οικονομική κατάσταση, κοινωνικό κύρος και καταξίωση και επομένως το προνόμιο να απολαμβάνει μια πολύ άνετη ζωή χωρίς στερήσεις. Ο Αδύνατος είναι και αυτός δημόσιος υπάλληλος, αλλά βρίσκεται στην κατώτερη βαθμίδα ιεραρχικά. Ο μισθός του είναι μικρός. Έτσι αναγκάζεται ο ίδιος να κάνει και δεύτερη δουλειά αλλά να εργάζεται και η γυναίκα του, ώστε η οικογένεια να ζει αξιοπρεπώς.

Τα στοιχεία που αποκαλύπτουν την κοινωνική θέση του καθενός είναι:

- Οι χαρακτηρισμοί *Παχύς* και *Αδύνατος* που χρησιμοποιούνται αντί για τα πραγματικά ονόματα των ηρώων, με στόχο να καθίστανται αντιπροσωπευτικοί ανθρωπίνου τύποι.
- Η εικόνα των δύο ηρώων: Ο Παχύς είναι καλοζωισμένος και μόλις έχει απολαύσει ένα πλούσιο γεύμα, ενώ ο Αδύνατος είναι φορτωμένος με αποσκευές και μυρίζει φτηνό φαγητό.
- Οι πληροφορίες του Παχύ για τον βαθμό που κατέχει στην δημοσιοϋπαλληλική ιεραρχία και τα παράσημα που έχει πάρει κι, αντίστοιχα, οι πληροφορίες που δίνει ο Αδύνατος για την οικονομική και επαγγελματική του κατάσταση.

Σε τι αποσκοπεί ο Τσέχωφ παρουσιάζοντας την αιφνιδιαστική αλλαγή στη συμπεριφορά του Αδυνάτου απέναντι στον Παχύ.

Η συμπεριφορά του Αδυνάτου απέναντι στον Παχύ αλλάζει απότομα, όταν μαθαίνει πως ο παλιός του φίλος βρίσκεται σε ανώτερη θέση από τον ίδιο. Αρχικά ξαφνιάζεται, ενώ στην συνέχεια υιοθετεί μια δουλοπρεπή στάση και χρησιμοποιώντας τιμητικές προσφωνήσεις προσπαθεί να κολακέψει τον παλιό του συμμαθητή.

Ο Τσέχωφ προσπαθεί εδώ να ασκήσει κοινωνική κριτική στο καθεστώς της Τσαρικής Ρωσίας στο τέλος του 19ου αιώνα. Στην κοινωνία επικρατεί ένα κύμα ανασφάλειας και φόβου, το οποίο επηρεάζει τις διαπροσωπικές σχέσεις. Η ιεραρχία της γραφειοκρατίας επηρεάζει την στάση των κατωτέρων στελεχών απέναντι στα ανώτερα, τα οποία κατοχυρώνουν την εξουσία τους όχι με τον σεβασμό, αλλά με τον φόβο. Μ' αυτόν τον τρόπο καταπατούν την ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Βέβαια ο παχύς δεν έχει δείξει δείγματα παρόμοιας καταπιεστικής συμπεριφοράς και μάλιστα δείχνει να ενοχλείται, αλλά ο αδύνατος συμπεριφέρεται δουλοπρεπώς, στηριγμένος προφανώς σε προηγούμενη εμπειρία του.

Αφηγηματική οργάνωση.

Ο αφηγητής είναι ετεροδιηγητικός και αμέτοχος. Έχουμε τριτοπρόσωπη αφήγηση με μηδενική εστίαση. Η αφήγηση εναλλάσσεται με το διάλογο ανάμεσα στους δύο ήρωες.

Ύφος.

Το ύφος είναι απλό και λιτό. Ο διάλογος προσδίδει ζωντάνια και δραματικότητα. Είναι ευδιάκριτος ο χιουμοριστικός χαρακτήρας του διηγήματος, κυρίως στις περιγραφές. Ωστόσο, παρά το χιούμορ που εντοπίζουμε, στο τέλος το διήγημα αφήνει ένα αίσθημα πικρίας και μια αδιόρατη θλίψη για την υποχώρηση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας μπροστά στις κοινωνικές διαφορές.

Εικόνες:

Οι εικόνες και οι περιγραφές είναι πολύ παραστατικές .

- Η περιγραφή του Παχύ στο σταθμό και η εικόνα του Αδύνατου.
- Η περιγραφή του εγκάρδιου χαιρετισμού των δύο φίλων σε αντίθεση με τον ψυχρό και δουλοπρεπή, από την πλευρά του Αδύνατου αποχαιρετισμό τους.
- Η περιγραφή της απότομης μεταστροφής της συμπεριφοράς του Αδύνατου και της κωμικής του δουλοπρέπειας.

Εκφραστικά μέσα (ενδεικτικά).

Παρομοιώσεις: *σαν γινωμένα βύσσινα-σαν να έβγαζε σπίθες από τα μάτια και το πρόσωπό του.*

Μεταφορές: *έμεινε σύξυλος –το πρόσωπο του παραμορφώθηκε σ' ένα πλατύ χαμόγελο-Το σώμα του μαζεύτηκε, καμπούριασε, στένεψε- Οι βαλίτσες του, οι μπόγοι και τα κιβώτια κουβαριάστηκαν, ζάρωσαν*

Υπερβολή: *Το μακρύ πηγούνι της γυναίκας του έγινε ακόμα πιο μακρουλό*